

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského vychování.

S přílohou: Knihovna Vychovatelských Listů.

Co chceme?

Abychom se mohli bez starosti o skývu chleba povolání svému cele a plně věnovati, a nebyli nuceni nádeničiti duševně, čímž každý z nás před časem buď zcela se vysílí nebo zhyne, žádáme, aby hmotné poměry učitelstva všech kategorií byly upraveny aspoň tak, jak upravilo je chudobné a maličké Slezsko.

Žádáme však dále, aby též poměry hmotné katechetů a učitelek ručních prací byly tak uspořádány, jak toho žádá naše doba.

Nové sliby a odklady učitelstva neuspokojí, klidu a nápravy nezjednají. Žádáme s plným důrazem, aby poslanci daným slibům dostáli a oprávněné požadavky splnili, jak slibovali, když se jednalo o mandáty.

Toť naše stanovisko zásadní.

Za Katolický spolek českého učitelstva na Moravě:

J. M. Kadlčák, předseda.

O významu cudnosti ve výchově.

Dodatek ke studii: Dějiny a věda lékařská obranou cudnosti.

Napsal *Bedřich Konařík*.

Síla národa spočívá z velké části v jeho mravnosti, cudnosti.

Při výchově dlužno proto obzvláštní pozornost obrátiti k tomu, aby vychovávána byla mládež od nejtělejšího mládí v čistotě srdce, v cudnosti. Úkol zde má i rodina i škola.

Především nutno užití všech preventivních prostředků, aby se včas zabránilo u dětí masturbaci. Nazvati ji lze hříchem mládí, neboť dle tvrzení dr. Svobody oddány jsou jí $\frac{2}{3}$ mladé naší generace.*)

Poněvadž pohlavní ústroje souvisí úzce s celým ústrojím tělesným, má každé zneužití pohlavních ústrojů, tedy v první řadě masturbace, smutný vliv na celý organismus a nejdůležitější jeho výkony. Následky ty jsou tím smutnější, čím mladší je tělo a čím nezralejší jest orgán pohlavní. Nebudu široko vypisovati následky onanie u mládeže, stačí stručně shrnouti je v několik řádek: Masturbace vleče za sebou podráždění nervstva a z toho vznikají četné poruchy a nemoci — hypochondrie, hysterie, bolesti v kříži, v hlavě, zádech, křeče, bušení srdce, obtíže při dýchání, koktavost, bázlivost a tesklivost. „Tato nálada myslí, která je spojena se sebeobviňováním a lítostí, vede k samotářství, nechuti k životu, k lidem, k melancholii, k špatnému svědomí a morálnímu zoufalství. Nepolepšitelní, vlastně řečeno nevyléčitelní onanisté mnohdy končí sebevraždou.“ (Dr. Svoboda, str. 143.)

A příčiny? „Všecko, co organicky probouzí pud pohlavní a tužby po jeho ukájení, vše, co obrazotvornost vede tímto směrem, vše to může býti nazváno příčinou onanie. Tím směrem běře se však bohužel všecek náš kulturní život, jehož horečná honba po požitcích nepřipouští takřka morálních úvah. On činí dokonce pohlavní pud předmětem nesčetných zábavných spisů, obrazů, divadel, sociálních styků. Pohlavní pud se již nestydí vystupovati ve všeliké podobě před veřejnost. Mládež je tu ovšem nejdychtivější a nejučenlivější posluchačstvo.“ (Týž.)

Pud pohlavní probouzejí u dětí sami rodiče nerozumnou výchovou. „Třeba tu upozorniti na velkou vadu dnešní výchovy v rodině, totiž fyzické i morální schoulostivění, jež půdu masturbaci připravuje. Myslím tu na zvyk a snahu rodičů, dětem a mladým lidem vůbec život co nepohodlnější učiniti, vše drsné a obtížné pečlivě s cesty odstraniti. Toť platí o tělesném a mravním vychování.“**)

Před lety vyšla kniha „Račinka čili zrcadlo rozumného dítek vychování“, vzdělaná profesorem Vorovkou dle dvou spisů Salzmanových. Ve formě otázek negativně-morálních a ukázek zpozdilého výchovu — podává autor návod, jak si vésti při výchovu dítek.***) Mezi jiným ptá se též: Jak činiti, aby děti samoprzni navykly — a odpovídá ihned: Pečujme o to, aby děti v hodně teplých peřinách spaly a ráno časně nevstávaly. Znázorňuje to pak autor hned na malém případě: „Miloval-li který otec své děti, jistě to byl pan rada Murnov. Pečoval nejen, aby je ve dne každého chladného větříčku ostře hl, nýbrž i v noci je jeho otcovská láska svými křídly přioděla. Dvě peřiny pod sebou, dvě podušky a svrchnice dobře peřím vycpané sloužily k tomu, aby všechnu nepohodu od dětí odvrátily. Taktéž nařídil z pouhé lásky otcovské, že slabé prý dítky jeho před osmou hodinou z postele nesměly, dílem aby je ranního ošklivého počasí zachránil, dílem aby pot rozmnožil. Následovalo z toho však ještě něco jiného, čeho se rada nenadál. Dětem byla v posteli dlouhá chvíle; a že měly, jako jiní lidé, náklonnost k účinnosti, kteréž zadost činiti nemohly, tedy — každé samo sebou se zaměstnávalo. Za několik let vyhlíželi chlapci i děvčata jako vytlačené citrony; ale otec se tomu tím více divil, jelikož pro ně přece všecko učinil, co jen dle svého rozumu činiti mohl.†)

*) Dr. J. Svoboda: Úplný domácí lékař II. Str. 144.

***) K. Ječmínek: O masturbaci. Viz Rozvoj, ročník II., číslo 12. str. 181.

***) Bibl. paedag. roč. 1875. Račinka.

†) Račinka str. 49.

Poněvadž teplem pud pohlavní stoupá, nemají se děti příliš teple oblékati. Nemají spáti v posteli příliš teplé, tedy pod těžkými peřinami. Nejlepší je tvrdá žíněnka vespod a na tělo lehká, vlněná pokrývka. Rodiče nesmí trpěti, aby děti ráno se povalovaly v posteli. Jakmile procitnou — bez milosrdenství mají z lože ven, i kdyby měly vyskočit do světnice nedosti vytopené, nebo studené. Zrovna tak si mají rodiče počínati večer. Až je dítě unaveno, uondáno, až vidět na něm zrovna touhu po odpočinku, teprve má ulehnutí. Dobré je zvykati děti, aby měly při spánku ruce ven, nad pokrývkou. Když to jen poněkud možno, ať nespí děti více než jedno v loži.

Je to ovšem těžký oříšek v chudých rodinách, odkázaných na malý prostor obývací. Ale i ten jsem viděl rozluštěn v jisté velmi chudé rodině, která obývala jen jednu světnici. Lože bylo upraveno tak, že dolů se dala vytáhnouti zásuvka, — do níž ustlalo se pro druhé dítě. Třetí spalo na lávce, čtvrté — na stole. Poněkud delší stůl byl totiž tak upraven, že když se sdělala stolní deska, dalo se lože velmi pohodlně upravit ve stole.

Zvláště radno, aby z příčin pochopitelných nespaly děti v ložnici manželů.

Jenom nenechat děti bez práce, ať už tělesné nebo duševní. I skotačení je tělesnou prací v jistém smyslu. Lépe je v každé volné chvíli nechat děti vyskotačit, než vypiplati si z nich tiché putičky s kdo ví jakými návyky a hříchy. Městské děti, které nemají tolik příležitosti k tělesnému pohybu, nutno hnáti do tělocviku, neboť namáhavou prací svalovou a čilým pohybem potlačuje se velice pud pohlavní.

Nesmírné důležitosti jsou pokrmy a nápoje v té příčině. Silná, masitá, docela hodně kořeněná strava, víno, pivo, jiné lihoviny, nebudte ani jmenovány jako dětská strava a nápoj. Hygienik Oesterlen napsal: „Čistota jest jenom možna při střídém, prostém životě, při patřičném sebeovládání a klidné povaze.“ Platí-li to o dospělých, čím více to platí už o mládeži.

Vřele se doporučuje matkám, aby děti své častěji koupaly se studené vodě.

Veliké pozornosti rodičů a vychovatelů je potřeba, aby děti nebyly přítomny různým divadlům, řečem, aby nedostaly se ke spisům, jež svádějí k nečistým představám.

Celá výchova v tom směru musí se díti, aby pozornost dětí byla úplně odvrácena od pohlavních údů. Ovšem nelze jim záhy vysvětlovati, co se sem vztahuje, aby pud pohlavní nebyl tím obuzen. Učitel Ječmínek myslí, že netřeba hochům a dívkám něco vysvětlovati před 14. rokem. „Děvčata buďte však ve 13.—14. roce učitelkou neb matkou opatrně o menstruaci poučena, by nepřišla pro neznalost věci na scestí, neb neupadla do nemoci nešetřice předpisů, jež jim v době menstruace jest zachovávat.“

Vše budiž odstraněno, co by obrazotvornost dráždilo. Zvláště pozor na četbu. Nejspíše svedeme mládež na scestí, dáme-li jí do ruky sentimentální romány a novelly, v nichž vše se otáčí jen kolem pohlaví. „Předčasná dospělost probouzí se čtením milostných poměrů, o jaké v žádném románu není nouze. Tuším, že netřeba vypočítávati podobné spisy, upozorniti dlužno na romány pro děti, jež jsou namnoze výtahy z románů pro dospělé, z nichž však mnoho se ponechává, co pro děti se nehodí.“

Nejvhodnější četbou pro mládež jsou cestopisy, knihy přírodovědecké a životopisy znamenitých mužů . . . Četbou cestopisů a knih přírodovědeckých budí se ve čtenáři láska k světu Pánu, k lidem, k vlasti, ku

vědám, moudrá láska k sobě samu, k přírodě a uměním. A že tiskem šíří se nemravnost, uznávají konečně také mužové a listy na stanovisku svobodomyšlném trvajících.

Tak uveřejnil na př. prof. J. Wotta v „Osterr. Mittelschule“ přednášku o vlivu školy na pohlavní poblouzení mládeže a mezi jiným praví: „Mnoho zla způsobily jistě různé, až neslušné zobecnělé, allegorické polonahé ženské figury na titulních listech mnohých knih a časopisů. Kupte si dnes cokoliv, ať v lékárně, či u cukráře nebo v trafice, všude zabalí vám zboží do papíru pomalovaného nahými a zpolo vysvlečenými ženskými postavami v nejrozmanitějších polohách. Pohleďte na plakáty cirkův a různých menažerií, nic nevypadlo tak skoupě, jako ať hořejšek, či dolejšek oděvů všelikých těch krasojedek a krotitelek. Jakmile byla fantasmie mládeže tím způsobem probuzena, najde mnohá kniha s obscénními obrázky, jaké dnes nesvědomitá a ziskuchtivá nakladatelstva hromadně a za babku prodávají, svého kupce a neunavného čtenáře, jenž s největší dychtivostí hltá jejich obsah a pozoruje hnusné ty obrázky až do přesycení. Četba různých literárních šmejdů, neslušné hovory, obraty, nadávky a posušky dospělých, mnohé kresby a nápisy na stěnách a štítech, výtvořiny to mravně zpustlých ničemů, návštěva mnohých divadelních kusů znemravňují rovněž značnou měrou. Z uvedeného tuším patrně, že za daných poměrů, v nichž jsme nuceni žít, jest naprosto nemožno, uchrániti děti všeho toho, čím by pohlavní pud, fantasmie podrážděna a neslušné myšlenky vyvolány býti mohly. Chceme-li v tomto směru vychovávat mládež dle požadavku doby, jest nám přiměřeným způsobem nad ní bděti a poučovati ji při každé příležitosti se vyskytnuvší, aby nezašla na mravní scestí.“ (O masturbaci. Ječmíněk 213.

Úctu k svému tělu má míti dítě záhy vštípenu. „Základní prvek mravní výchovy jest šetrná úcta k lidskému tělu. Matka měla by dítě přímo varovati, aby se nedotýkalo svého těla a se s ním nezabývalo více než třeba; poučiti dítě, že tělo je podivuhodná a posvěcená věc, která je určena k důležitým a ušlechtilým úkolům, a že se nesluší dítěti, aby si s tělem hrálo, s ním se mazlilo, nebo ho nějak poškozovalo. Každý bezděčný přestupek proti slušnosti měl by se pokárati s mírnou přísností, která by dítěte neodpuzovala, neuváděla do rozpaků, nýbrž naň učinila dojem.“ (Blackv.)

V přední řadě ovšem naváděj dítě k zbožnosti, vychovávej je v duchu opravdu křesťanském. Tyto řádky jsou jen poukázáním na hlavní prameny. „Rada rodičům“ od Blackvellové a Ječmínkův spisek „O masturbaci“ by neměly scházeti v knihovně žádného učitele a vychovatele mládeže.

Ve smaltovně zešřově.

Napsal J. M. Kadlčák.

„Kdo byl včera na výročním trhu?“ vyzvídal jsem onehdy.
Všechny ruce mihly se vzduchem na důkaz, že ani jediný z mých svěřenců trhu nezanedbal.

„Vypravujte, co jste pozorovali,“ vybízím žáky. Žáci chutě jali se vypravovat. Poznal jsem, že sledovali všechno s patřičnou pozorností, neboť stále a stále navzájem doplňovali svá pozorování, až konečně jediný se hlásil ještě k slovu.

„Na hrnčířském tržišti prodávali polští židé emajlované plecháče laciněji, než je mají kupci domácí,“ chutě vypravoval na daný pokyn.

„Víte-li, jak se takové zboží jmenuje ve spisovné řeči?“

Hoši mlčeli.

„U nás říkáme nádobí, jež na tržišti bylo vyloženo, polévané nádobí plechové. Slovansky plech sluje zešť. Látka, jíž nádobí se polévá, jmenuje se také glazura, glejt aneb i smalt, tudíž nazýváme plechové nádobí polévané zeští smaltovanou,“ vysvětloval jsem hochům.

„Víte-li, kde se smaltovaný tovar zešťový vyrábí?“

„U Postelberka,“ vyhrkl prostořeký Šmíra. Hoši se na celé kolo rozsmáli.

„V emajlfabrice,“ opravoval Urbánek.

„V továrně emajlové p. Postelberka,“ moudře jistil Válek.

„Který z vás již byl ve smaltovně zešťové a viděl výrobu smaltovaného nádobí?“

Několik žáků se hlásilo, že byli v dílnách a viděli, jak se hotoví zešťové nádobí smaltované.

„Vypravuj!“ pobízím nejčipernějšího.

„Emajlované hrnce dělají z plechu a — —“ žák se zarazil a nemohl z místa.

„Co dále?“

Hoch mlčí a rudne v rozpacích.

„Kdo umí povědít, jak se vyrábí smaltované nádobí zešťové?“

Všichni ztichli. Byli v závodě, viděli, že se tovar hotoví, ale více povědět neuměl ani jediný, ač otcové hochů zaměstnaní ve smaltovně zešťové zajisté i doma o své práci mluví a ledaco vypravují.

„Zasluhujete pohany, ba pokuty za to, že tak málo si všímáte věcí, jež máte stále na očích. Jak byste teprv měli o věci názor chybný, kdybychom u nás továrny neměli,“ káral jsem hochy. „Až bude volný den a příhodná pohoda, zajdeme si do smaltovny a podíváme se na výrobu zešťového nádobí.“ —

Za několik dní po této rozmluvě žáci žebronili, abych je příští čtvrtek zavedl do smaltovny.

Maje dovolení majitele závodu, p. Postelberka, vyhověl jsem hochům a v den vyvolený zašli jsme na výzkumy do závodu v každém ohledu vzorně zařízeného.

V nádvoří nás přijal správce dílen a provedl po všech prostorách, potřebné nám dávaje vysvětlení.

Vešli jsme do klempírny, kdež v rozlehlé, vzdušné a světlé dvoraně řada strojů a půl kopy dělníků připravují surovinu z měkké, 0·4 až 1 mm tlusté zeště velikosti 700 × 1000 až 1 × 2000 mm.

Viděli jsme zešť nakupenou ve svazcích různé velikosti a tloušťky průměrně po 51 tabulích ve svazku 100 kg vážícím.

Průvodce vedl nás tak, že jsme pohodlně sledovali postup práce a obdivovali dovednou zručnost dělníků i důmyslné složení strojů, kteréž lehce a přesně konají práci, již obstarávalo jindy několik tuctů dělníků.

Na pokyn správce rozbalen svazek zeště, tabule vybrána, prohlédnuta, a když zjištěno, že je bezvadná v každém ohledu, podána přistřihovačům. Ti chopili se vzorků plechových, tak zvaných šablon, a než jsme si náležitě prohlédli rezačky ruční i strojové, okružní nůžky a obyčejné nůžky klempířské, zešfovou vrtulku, okružnici pilařské dosti podobnou, měli dělníci tabuli rozstříhanou na obdélníky, lichoběžníky a kruhy. Zbytky — ostřížky — hoch začátečník posbíral a hbitě svázel. Je to cenný odpadek. Všechny ostřížky pečlivě sbírají, do svazků rovnají a pak za 6—8 hal. jeden kg do železáren prodávají. Mnohá osa, radlice, rýč a obruč je vykutá z těchto ostřížků.

Nastříhané tabulky podal dělník nýtaři, který několika úhozy ztočil je v podobu trubic, okraje zahrnul žlábkovitě, zapustil do sebe a znýtoval na podlouhlé štíhlé kovadlince klempířské. V práci své má nýtař takovou zručnost, že za den několik set tabulek promění kyjankou v trubice a válce, kteréž jiný dělník na stroji opatří poučkem a dnem. Poučkař na poučnici (Zickenmaschine) dokončuje dílo nýtařů a zahybačů-falcířů.

Mnozí z hochů byli nejednou v těchto dílnách, ale postupu práce si nevšimli. Proto v němém údivu naslouchali výkladům. Ostatně hovor tichý je zde marný. Stroje rachotí, sviští, vrzají a hrčí, že člověk vlastního slova neslyší. Bylo nám důkladně napínat sluch, abychom zachytli výklad průvodcův.

Dále se ubírajíce sledovali jsme postup díla před chvílí započatého. Na válečky odněné sousední klempíř-uchař nýtoval ucha různého tvaru, podle velikosti a účelu příští nádoby.

„Ludkové, už je hrneček hotový!“ maně vyhrklo kterémusi z úst, když na pokyn správce klempíř nám podal úhledný kávovniček ovšem dosud černý.

„Kolik asi za den zhotovíte“, dotazují se. „Dělník vycvičený řádně a pilný udělá až 1000 kusů za den“, vysvětloval správce.

„— Jú — tela (tolik)?“ vybuchl prostořeký Šmíra.

„Vidíte zde, jak veliké množství stejných výrobků třeba, aby dělník získal přiměřenou mzdu. Zde máte znázorněné anglické přísloví: čas jsou peníze. Ale zároveň pozorujete, že nestačí jenom síla tělesná, aby dělník obstál, nýbrž že třeba neobyčejné zručnosti a důvtipu, má-li se práce dařiti. Hrubou sílu dají stroje, um a dovednost přidá dělník, a pak se vykoná obrovská práce, jakéž vyžaduje nyní všeobecně uplatněná tovární výroba,“ poučoval jsem hochy, když jsme zatáčeli k průbojnici (Lochmaschine), kteráž důmyslně sestrojeným probíjedlem z tabulí zešfových vyráběla podelníky šestibodé, z nichž uchaři hotoví ucha. Vedle průbojníka, kterýž pracoval v zešti, stál stancíř, kterýž zajímavou stancí drát stříhal a měnil v ouška k hrnečkům úhledným.

Byla-li dosavadním pozorováním vzbuzena pozornost preveliká, uneseni žáci obdivem nelíčeným, když spatřili zešťarské soustruhy, na nichž tlačáři z výstřížků elipsovitých a kruhovitých vytlačeli mísy, umývadla a jiné věci. Hoši nemohli se dosti nadívat, jak zruční tiskaři či tlačáři tlačářskými nástroji kyjovitými dovedně z rychle se točícího výstřížku zešfového na kotouči upevněného tvoří pěkné nádoby.

Prohlédnuvše stroje složité, na nichž se vyrábějí a opravují zešťarské přístroje a nástroje, zastavili jsme se u kovalů, kteří známým způsobem hotoví z drátu ouška a jiné potřeby.

Z klempírny zabočili jsme k mořidelní, kdež surové nádoby zešfové se v solné aneb i jiné kyselině moří a tak připravuje pro smaltovnu.

V neveliké prostoře spatřili jsme několik kádí cementových, tuším ple-

chem vyložených. Všechny jsou naplněné „lázní“, t. j. upravenou kyselinou. Dělníci nádoby v kyselině máčejí — moří —, a když rez a nečistota všeliká kyselinou pohlcena, oplachují nádoby v čisté vodě, rychle v horku zvláštní pece vysušují a znovu vyklepují, rovnají, načež na podnoži roštovitěm podávají tovar apretovaný zvláštním otvorem do smaltovny.

Práce v mořidelně není ani příjemná, ani zdravá. Dělník stále pracuje v mokru a ve výparech nezdravých. Proto snaží se každý, aby se dostal do dílny, v níž se pohodlněji a příjemněji pracuje.

Nejzajímavější část závodu je smaltovna s pecárnou, jinak huť zešťová zvaná. Je to prostorná, vzdušná a světlá místnost. Okolo stěn, hlavně u oken, jsou stolice a v těch zeští vykládané nádržky na tekutý smalt čili glejtovinu. — Zde pracují netoliko muži, ale i mladistvé dívky. Smaltovníci — glejtaři — a smaltovnice stoje u stolů, nabírají naběračkami tekutou smaltu a zručně nádoby otáčejíce polévají stejnoměrně vnitřek i zevnějšek. Napřed se zešťové nádoby polévá základinou či gruntem. Smalt přebytečný se odkape, načež v teplé místnosti nádoba smaltovaná rychle osychá. Dělníci je staví na železné rošty a průlomem podávají do vedlejší pecárny, kdež palači nádoby vsazují do muflových pecí na 1000° C vytopených. Asi za deset minut je nádoby vypálené a smalt ohněm roztavený v podobě sklovité, lesklé, tvrdé hmoty lpí stejnoměrně na zešti. Nádoba vychladlá, dříve vyrovnaná, vrací se zpět do smaltovny, kde jí dělníci polévají smaltou vrchní, barvy modravé, fialové, hnědé anebo bílé, někdy mramorované, jindy hladké. Dobré zboží smaltuje a vypaluje se i třikráte, a vypaluje se i čtvrt hodiny. Je proto drahé; stojí až 3 K za kilogram váhy. Méně cenné, jednou až dvakráte smaltovaný a vypalovaný tovar prodává továrna do velkých skladů za 1—2 K jeden kilogram. Na drobně se prodává zboží obyčejné, trhové, ovšem méně trvanlivé, za 2 K i dráž.

S velikým zájmem sledovali hoši práci smaltovníků a divili se nemálo, že z té kašovitě tekutiny oheň vytvoří lesklý a neobyčejně trvanlivý smalt.

„Z čeho je ta omáčka,“ vyzvídal kdosi ze zástupu.

„Uvidíme to ve smaltovém mlýně“ — ukojil jsem pochopitelnou zvědavost.

„A teď se podíváme do pecárny,“ pobízím hochy, kteří nemohli se nasytit pohledem na zajímavou práci glejtařů.

Vešli jsme do pecárny, vyhráté nad průměr. Na chvíli stanuli jsme zvědavě sledujícíe ruch a kvap, zde pozorovateli se jevící.

Ze smaltovny dělníci donášeli rošty naplněné hrnci, džbány, křidélkami a různými jinými výrobky. Byly tak rozestaveny, že se jeden nedotýkal druhého. Stály na úzkých hranách mřížovitých podstavců, aby se v peci roztavený smalt nelepil na plochy a tím výrobky nezkazily. Pecaři přijímali zboží, záklopy pecí zvedali kladkostrojem a pak rychle jako pekaři sázeli rošty do pece.

Jinde pecař z výhně vyndával na bílo rozžhavený tovar. Nádoby v několika okamžicích ohnivě rudlo, pak fialovělo a za nedlouho vystoupila pravá barva. Ještě výrobky neschládlly a již tlukači dřevěnými paličkami nádoby vytloukali, t. j. rovnali všechny nepravidelnosti obrub. Práce ta děje se velmi rychle, dokud je nádoby ještě ohnivé, tudíž jako vosk podajné.

Zboží schládlé vybíráč z roštu odebírá, přehlíží a třídí. Bezvadné klade opatrně na vykázané místo, porušené staví stranou. Menší chybičky možno-li se opravují, vady podstatnější činí výrobek nepodařeným. Brak ten se hromadí zvlášť a lacino prodává hlavně židovským překupníkům,

kteří vedou s ním rozsáhlý a výnosný obchod hlavně do Uher, do Haliče a jiných méně vyspělých krajů.

„Zde je hrníček, který s námi putoval. Viděli jste jej v podobě zešřované tabule, pak jako výstřižek a tak dále prošel mnohými rukami v klempírně, mořidelně, smaltovně, až zde v pecárně jako švarný modráček se nám představuje,“ žertoval průvodce.

„Jé — jé — to je ten kousek plechu černého, kterýž před chvílí klempíři rozkrájeli? — Už je z něho hrníček? — A jaký hezoučký!“ divili se hoši.

„Hezoučký teprve bude až přijde z malírny a projde ještě jednou výhni muflovny,“ mínil správce.

„Jak to jenom namalují na emajl, vždyť jim barva zteče,“ rozumoval Frnka.

„Ba nezteče. K malování smaltovaného tovaru se užívá zvláštních barviv kovových a smaltových. Pojdme do malírny, uvidíte, jak se nádoby maluje“, pobízel průvodčí.

Za hovoru toho vešli jsme do místnosti neveliké — malírny — kde nádoby poslední zdokonalení obdrží. U podélných stolců seděti malíři ozdobující hrnečky, kávovníky, mísy a talíře, umývadla i džbány, konvice a jiné nádoby barevnými kružnicemi, pásy a květy.

„Ale ludkové — oto Duša — a tam Válek“, všecek udiven zvolal Šmíra, spatřiv bývalé své spolužáky, nejlepší z našich kresličů, jak dovedně a rychle štětcem na hrnečku malují nezabudky, zvonky a macešky, karafiáty a jiné květy.

„Jak se daří — jste spokojeni“, dotazují se bývalých svých žáků.

„Jsme“, klidně odvětil starší, aniž by práci přerušil.

„Vidět; jste pilní, zajisté vyděláte obstojně“, hovořím dále.

„Třeba se přičinit. Máme nyní 3 h od jednoho hrnka“, odvětil mladík.

„Kolik hrnků třeba pomalovat, než vydělá korunu?“ tážu se žáků.

„Skoro 34!“ prohodil Pitucha.

„Jak dlouho smí na jednom pracovat, chce-li za den 34 dohotovit?“

„Ani čtvrt hodiny“, odhadoval Fajkus.

„Ba třeba spěchat a znamenitou si osvojit dovednost i zručnost, chce-li malíř nádob získat mzdu obstojnou. Proto na plané řeči a zevlování zde není pokdy“, vysvětloval jsem žákům.

Bolným úsměvem přisvědčovali mi bývalí moji svěřenci.

„Rádi bychom více platili, ale veliká soutěž, nadvýroba a všemocní velkokupci mají nás úplně v moci. Platí za tovar tak nízké ceny, že kryjeme sotva správný náklad a pracujeme takměř bez zisku přes to, že mzdy jsou velmi nízké,“ vysvětloval správce závodu.

Žáci v němém údivu hleděli na mne. Četl jsem v očích jejich otázku: co to mluví? „Vysvětlím ve škole co nyní nechápete,“ slíbil jsem hochům, kteří s velikým zájmem sledovali postup práce.

„Jakmile malba přischne a je dosti hotového díla, podá se do pecárny, kdež ještě jednou projde výhni, načež takto dohotovený tovar se odnáší do skladiště. Snad bychom si mohli prohlédnouti mlýn smaltový“, vybízel průvodce.

Zabočili jsme tedy do mlýna, kdež připravují nejcennější surovinu: glazuru, glejtu čili smalt, jejíž složení bývá jako tajemství tovární zacho-

váváno. Ví se arcíř, že hlavními součástkami glejty neboli smaltu jsou živce, křemen, kysličník ciničitý, vlastně rudy cínové, a kysličník olovnatý s přiměřenými barvivy. Ale přesný poměr součástí znají odborní lučebníci a jednotliví výrobcové zboží smaltovaného. I nám vlastní složení glazury zůstalo tajemstvím.

Viděli jsme toliko postup výroby. Nerosty v kusech hrubých se napřed přepalují, aby nabyly potřebné křehkosti, načež je dělníci neb dělnice dávají do stoup, v nichž veliké palice drtí kameny na prach.

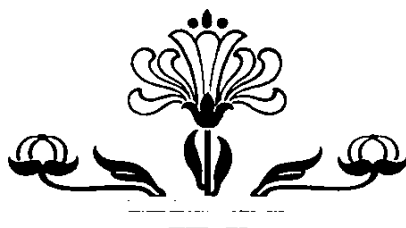
Moučka se míchá podle jistých poměrů nám neznámých a v pecích kotlíkových — týglóvkách — taví v žáru 1000—1100° C. Rozpálenou hasí vodou, čímž nabude křehkosti skla. Tavení trvá 4—5 hodin. Takto upravená surovina po druhé ve mlýně zvláštními stroji bubnovitými mele se vodou navlhčená a proměňuje na kašovitou hmotu tekutou, barvy blankytné, růžové, modré, zelené, siné, hnědorudé, popelavé a bílé. Kilogram glazury stojí 1.— až 1.20 K.

Z mlýna zabočili jsme do strojovny, kdež se všechno leskne a třpytí a páchne — olejem. Překrásná lokomobila Lanzova o 40 koňských silách slouží za pohon veškerého strojního zařízení a elektrického dynama na 450 svítilen zařízeního, kteréž má 110 volt a = 15 koňským silám: Velký zájem všech budilo zde dvojpístové parní čerpadlo důmyslně sestavené, kteréž napájí kotel a slouží zároveň za tovární stříkačku závodu, jenž je nádherně upraven a elektricky osvětlen.

Na konec zašli jsme si do skladišť, kdež nahromaděn tovar hotový a balí se zboží pro vývoz. Každý předmět obalí se papírem, načež v bednách se uloží do sena, hrubší věci do slámy nebo dřevité vlny.

„Smaltované nádoby zešřové vyváží se od nás do Uher a do Haliče“, vysvětloval průvodce, když se kterýsi žák tázal, kdo zkoupí všechny ty ohromné zásoby tovaru.

Hlučným: „Pán Bůh zaplať“ poděkovali žáci za ochotu a za hlaholu národní „Já som dobrý remeslník z tej Trenčanské stolice“ zaměřili jsme k domovu.

Náše národní poslání.

Ve valné hromadě českého učitelstva slezského v Klimkovicích pronesl
Ant. Kamrádek, správce školy v Pržně.

Pokračování.

Ejhle, jaká to důslednost a upřímnost! Když tedy slovanské učitelstvo je proti n u c e n é m u učení cizím jazykům v nejniže organisových školách venkovských s přeplněnými třídami a s nepravdělnou návštěvou školní po celý téměř rok, je prý to dle rozumu „šulmanů“ nacionální politika a zpátečnictví; když ale titěž „šulmané“ brojí proti zavedení druhého zemského jazyka ve školách městských, výše organisovaných, skvěle zařízených a

s dobrou návštěvou školní po celý rok, pak prý to nečiní z politiky, ale jen z ohledů paedagogicko-didaktických!

A takoví jsou ti „šulmane“ všichni. A lidé takových zásad „nech mi smýšlení mé a obětuj smýšlení tvé“ hráli si po celá desetiletí na vůdce učitelstva slezského a představitele „stavovské organizace“ slezské, volajíce k nám: Držte se nás v zájmu stavovské politiky a obětujte své národní školství v zájmu „slezského“ (t. j. německého) pokroku!

Budte dobrými Slezany!

V čem pak tato „dobrota“ měla se jeviti? Prostý rozum káže, že jedině v tom, aby školstvím připravována byla dobrá shoda a pokojné spolužití různých národností, Slezsko obývajících. A v tom ohledu přece učitelstvo slovanské činí seč je, pěstujíc všude — i za nejhorších okolností — vedle jazyka vyučovacího i jazyk německý. Než, ptám se, co činí v tom ohledu školy a šulmani němečtí? Jak se odměňují Němci za toto pohostinství svého idiomu ve školách slovanských? Inu vyhazovem slovanských jazyků z německých obcí, škol, společností, úřadů a — kde lze — i z veřejného života, vštěpujice ještě zášti k němu i ve svém dorostu. Tak rozumějí Němci tomu „dobrému“ slezanství a rakušanství, které nám tak tklivě doporučují!

Než ani na tom nemají dosti. V poslední době dospěli němečtí politikové slezští (dr. Demel, Hoffmann atd.) tak daleko, že už sáhají i na samé kořeny školství slovanského, aby je vyvrátili a místo něho rozšířili tu školství své, chtějí kulturně a politicky týti na útraty cizích národů. Dle jejich tvrzení naučí se mládež slovanská svému jazyku dosti v samé rodině, takže jí škol národních ani netřeba a tyto mohou snadno býti přetvořeny na jazykové dressury k účelu poněmčení. Jak povedený to výklad „dobrého“ slezanství a rakušanství! A tu přicházím, pánové, k poslednímu „trumpfu“ šulmanů slezských proti naší organizaci národní, totiž k požadavku „kosmopolitismu“ v našem školství.

„Pravá osvěta a humanita neznají rozdilu národností, věda vychovatelská je pro všechny národy jedna a táž.“ — Zní to, pánové, krásně ta fráze o „všebratrství“ na světě. Ale škoda jen, že tuto pěknou zásadu neviděti nikde vtělenou, uznanou a prováděnou, nejméně však už mezi těmi sousedními národy (Němci, Maďary, Vlchy), kteří takové nároky činí na prvenství v kultuře a — lidskosti! Kde panuje lidskost a světoobčanství, tam věru netřeba přece výmínečných opatření na ochranu slabších národností, tam nevyhání továrník poctivého, zachovalého dělníka z práce a z bytu na ulici, že tento svůj původ nezapírá a dětem svým dopřává přirozené výchovy ve školách národních, tam nečeká tisíce dětí českých po leta na povolení jim mateřských škol, aniž tísní se jich sta v těsných místnostech, zatím pro děti německé staví se paláce, tam nebývá české dítě pro svůj původ posmíváno ani pro svůj jazyk trestáno, tam neštvě se pokorný příčinlivý živnostník český z obce z toho neslýchaného a nezakonného důvodu, že ohrožuje německý ráz její, tam neomlouvají se zločinci, že svůj zločin spáchali — z národní antipatie!

A přece den co den setkáváme se s takovýmr výjevem národní nesnášenlivosti, ba plemenného záští. Kolik jinojazyčných tabulí hostí ku př. obce české, kolik německých škol (i pro 6 dětí!) tu zřízeno na veřejný náklad, třebas bez zákonité podmínky (o počtu dětí), ale nikde se tabule ty nestruhují ani neničí nikde se školy ty nedemolují, jak to děje se s českými v obcích německých!

Z Vídně putuje každoročně sta dětí českých až za hranice zemské (do Mor. Břeclavy), aby tu na veřejné škole dosáhli způsobilosti ku odchodu ze školy a to proto, že kulturní residence rakouská, spravovaná „křesťansko-socialní“ stranou, nekřesťansky odpírá českému obyvatelstvu veškeré veřejné školy, bez důvodů, jen aby ta modla „německého rázu“ netrpěla újmy. A tento ničemný důvod (z lidského a zákonitého stanoviska, o křesťanském ani nemluvě!) nevádí křesťanským pánům, vysílají do zemi českých tu své agenty tovární a obchodní, tu katolické sestry pro podporu svých živností, svých katolických škol německých! Na dalekém západě americkém, kde neznají ani „křesťanských sociálů“ ani katolických spolků, tam lze české mládeži spíše dosíci svých národních škol, než v rakouské residenci, která rozkvět svůj většinou děkovati má — stykům se zeměmi českými a s lidem českým! Příště dále.

Umění v domácnosti.

Dle knihy Schultze-Naumburka podává J. Bečvan.

Pokračování.

U předmětů všední potřeby, zůstává hlavní věcí vždy řešení věcné, jež pokládá za nejdůležitější praktickou upotřebitelnost. Následkem toho vytváří se forma, která i bez jakékoli okrasy je krásná jedině svou linií a barvou materiálu, a která zřetelně vyjadřuje, k čemu předmět je určen. Poněvadž jídlo a pití tak silně stojí v popředí všeho zájmu a tvoří střed všech společenských schůzek, je stůl jídelní se vším, co k němu náleží, asi nejlépe zpracován. Dobře vychované dámy činí zde prvním pravidlem bezvadnou čistotu a úpravnost, kteráž při stole stává se přímo činitelem estetickým. „Třpyt bezvadného bílého ubrusu damaškového je krásný a skvrna na něm není politování hodná po stránce zdravotní, nýbrž rušivá po stránce estetické. Je tuším samozřejmo, že lidé, kteří trochu na sebe dbají, jsou-li sami pro sebe, nečiní menších nároků, než-li když mají hosty, nýbrž dopouštějí tu rozdíl jedině co do drahocennosti, nikoli co do naprosté krásy. Stolní náčiní bývá tuším poměrně to nejlepší, co v průměru „u vzdělců“ vidáme.“

Střenka nože musí ležeti hladce a dobře v dlani, musí se hladce přizpůsobovati ruce. Proto nesmyslny jsou střenky zoubkované, ostrohranné, s bombastem přilepků. U náčiní stolního nejlépe se vyjímá porcelán. Nemůže-li býti velmi pěkně pomalován, ponechme ho úplně bílý — spočívá velký půvab v jeho jemnosti a lehkosti.

Při stolní lampě ještě se nepodařilo umělcům sloučiti praktičnost s krásou. Denní potřebou jest nízká, velmi pevně stojící, rukou pohodlně přenosná lampa takové úpravy, aby světlo z ní padalo na stůl a ne do očí. Lepší věci už byly vytvořeny u svícňů, ač se méně užívají než lampy.

Při psacím náčiní nedejme se svádět různými bombasticky okrasnými předměty, abychom po celý život spojovali psaní se stálým vyrušo-

váním. Za mnohem lepší nutno považovati, když utečeme se k prostým kancelářským výrobkům než k různým triviálnostem. Možno v tom směru jen radit, aby kupovány byly praktické předměty beze vší výzdoby, neboť takové nemohou aspoň tvořiti ani v nejpřepychovějším zařízení rušivou skvrnu. —

Pěknou výzdobu pokojů propůjčují sošky a reliefsy, i když jsou pouhými kopiemi. Jsouce správně pověšeny, skvostně člení a oživují stěnu, a mohou se umístiti i na psacím stole. Plastiky bývají nejčastěji sádrové, tedy oslnivě bílé. Takové ovšem musí býti tónově zbarveny, aby hezky jasně daly vyniknouti formě. Bělost sádrová dá se odstraniti tím, když se natře prostou hlinitou vodou a pak utře mokrou houbou, čímž hloubky nabudou více zabarvení a kresba se projasní. Více než barbarstvím jest však takové sádrové sošky a reliefsy bronzovat nebo tekutým zlatem natíratí.

U hraček nutno míti na zřeteli toto: musejí býti tak urobeny, aby dítě samo mohlo vkládati význam do hračky, aby ji samo oduševňovalo, aby si ji takorčka samo umělecky vytvořilo. Hračky podrobně naturalisticky urobené činí z dětí brzy starce a omrzelce. Jak větší požitek má vesnický kluk, jenž na obecní louži latku jako lodičku si spouští nebo si na hliništi staví domek, než městské děti boháčů z různých stavebnic, cínových vojáků ve stejnokroji atd.

Esthetické obohacení poskytují v našich domácnostech květiny. Chceme-li pak míti v pokoji něco takového, nehledejme rostlin, jež by nevyžadovaly žádné péče, nebo aspoň pramalou. Vždyť teprve péčí doděláme se u nich radosti a intimnosti. Je to divné, že lidé, kteří by přec měli k dispozici zcela dle přání všechny ostatní rostliny, sahají s prazvláštní oblibou po bezradostných ostnatých rostlinách, jež rostou bez velké péče. Snad že jsou ty byliny apartní, či z pohodlnosti a nedostatku zájmu? „A jak pošetilá jest snaha, mít vždy něco apartního — nejprostší rostliny bývají pro nás většinou nejlepší. Kde není zcela zvláštního zájmu botanického, záleží jen na tom, aby se půvabné úponkoví lupenů a květů někde přičlenilo do úpravy interieuru, tak aby obyvatelé v něm takorčka už v pokoji dostali se do styku s přírodou. Mám za to, že do našich domácích prostor náleží přede všemi ostatními také rostliny domácí. Všechny rostliny cizokrajné, i palmy, mají pro nás cosi studeného, hrotivého, beználadového. Do interieurové architektury, oplodněné živly cizokrajnými, jakou třebas podává van der Velde, snad se hodí spíš; pro náš pojem útulné místnosti je nejprve zapotřebí zeleného listí, prostého květu. A jak málo zná většina lidí bohatství naší domácí květeny a neví nic o rozmanitosti jejích tvarů.“

Květinový stůl nutno pojímat jako stůl v pravém slova smyslu, jenž je pouze k tomu určen, aby nesl květiny. Může býti tedy zroben směle o čtyřech nohách, aby stál co nejpevněji. Vyvolme k tomu účelu trvanlivé dřevo s kovovou vložkou v desce stolní, a opatřeme to odváděcí rourou a kohoutkem.

Nezapomínejme též na lacinou a přece skvostnou výzdobu květinami nařezanými. Nezáleží zde na drahotě, vždyť nejprostší polní a luční květina poskytuje tolik krásy, že ji nepředčí ani drahá květina zahradní nebo skleníková. Nutno ovšem na ni se dívatí správně a správně ji užívat. Co náladových momentů vnášíme květinami do domácnosti, vždyť dodávají světlici života a takřka posledního dovršení celkové úpravy! „Užije-li se správně těchto prostých květin, vzniknou tím zvuky svrchované noblessy. Představme si ku př. toto: jemně šedomodrá váza z polévané hlíny, v níž stojí několik nelesklých žlutých květin — selských květin. Postavíme-li celek na pravé místo, třebas k šeravé stěně na tmavý hlazený nábytek, stvoří se

tímto barvovým souzvukem taková pastva na oči, která pro zrak vychovaný znamená na vlas totéž, co pro jemný sluch hudba. Kdo se této věci věnuje, spatří brzy, že řady možností nelze ani vyčerpati. Jen tak na zdařbůh uvádím: červeně žhoucí květ ve váze s černou polevou, bledě modrý zvuk se mdle bílým, šedozelené listy na temné modři atd. Neboť to jsou stránky, jichž dlužno dbát. Musíme při tom pracovat jako malíř, jenž barevné zvuky skládá ke svým obrazům.“

Na nádobách, v nichž květiny stojí, ostatně v přední řadě nezáleží. Čím tyto méně bijí do očí, čím více ustupují, tím lépe. Umělecky působí prosté, hladké nádoby skleněné bez ozdob, vysokých tvarů, nebo mělké mísy, u nichž už materiál působí působně. Vysoké nádoby s květinami vysokými, ploché nádoby s krátkými květinami, rostoucími při samé půdě, nebo i květiny a ratolesti roztroušené po stole poskytující velkých požitků.

Pokračování.

Brněnská c. k. okr. rada školní na potupu všeho českého obyvatelstva na Moravě dosud neuposlechla nařízení místodržitelova, aby násilně odstraněné třídy české vrátily se do svých vlastních místností na Winterhollerovo náměstí.

Resignace. Jak sdělují denní listy, vzdal se okr. dozorce českých škol v Brně p. Ant. Burjan úřadu inspektora, poněvadž nechce býti svědkem násilí, jaké se provádí proti českým školám v Brně.

Školství na sněmě Moravském. Poslanci dr. Perek a dr. Hruban 8. října podali pilný návrh sněmu moravskému: Do škol národních směji přijímány býti jen dítky, jejichž mateřský jazyk jest v nich i jazykem vyučovacím. Rozumí se, že německá většina pilnost návrhu zamítla. — Návrh, aby školní plat byl zrušen a zemskou přírážkou nahrazen, byl přidělen školskému odboru. — Dr. Stojan ujal se vřele učitelek ručních prací. —

Do školského odboru moravského sněmu zvoleni: Předsedou baron d'Elvert, I. místopředsedou posl. Koudela, II. místopředsedou posl. Blankenstein, zapisovateli posl. Hulka a posl. V. Bauer, pak ještě pp. Beneš, Fritsch, Gomperz, Götz, Gross, baron Haupt, Homma, Luksch, Perek, Pokorný, Pospíšil, bar. Pražák, Razumovský.

Petici za upravení hmotných poměrů učitelstva a zrušení školného podalo zemskému sněmu kromě četných obcí (čest jim!) také představenstvo obce Frýdlantu.

Petici za zrušení školního platu a za spravedlivou opravu volebního řádu do zemského sněmu pro markrabství Moravské podal Katolický spolek českých učitelů na Moravě.

Významné články ve prospěch úpravy hmotných zájmu učitelstva uveřejnil „Našinec“.

Projevujeme upřímné politování nad tím, že někteří učitelé t. zv. pokrokoví právě nyní v tak vážné době mají ještě čas a chuť ke štvání. Zvláště odsuzujeme nemístné a neodůvodněné útoky p. Konečného, jež jednání o úpravu platů našich velmi poškodily. Ať si p. Konečný zapamatuje:

Kdyby učitelé na fary s ponížnými prosbami nechodili, ani by (dle jeho ušlechtilých slov) farské kuchty míst učitelských neobsazovaly.*) — Že i nyní ještě „svobodomyslní“ učitele vylučují z jednoty, kteří jsou členy Katolického spolku učitelského, to není nic divného. Násilí je přece charakteristickou známkou pokrokové svobodomyslnosti. — Na útoky, jež na Katol. spolek českých učitelů podnikány jsou, zásadně neodpovídáme.

Návrh, jak odstraniti úlevy v docházce školní, jež jsou pravou metlou pokroku školského a činí osmiletou docházku školní illusorní, podává „Čas“ ze dne 29. srpna t. r. Navrhuje každodenní vyučování polodenní, počínající o 9. hodině ráno a končící o 1. po případě o 2. hod. odpolední. Tím umožněno by bylo dětem venkovským pomáhati při polních pracích, aniž by tím vyučování utrpělo, a přespolním dětem ulehčilo by se docházení do školy tím, že by místo nynějších čtyř cest konaly pouze dvě. Také vedřiny by odpadly zvláště v tom případě, kdyby rozšířeny byly hlavní prázdniny na dva měsíce, jak návrh žádá a všeobecně potřebným se jeví. Návrh nepotřebuje ku svému uskutečnění změny zákonů školních, neboť je v pravomoci místních školních rad, aby ustanovovaly začátek i konec vyučování školního. Navrhovatel připomíná, že byl ujištěn vynikajícím členem zemské školní rady, že zařízení toto osvědčilo se v některých německých obcích Čech, kde bylo zavedeno. Stálo by za to, aby o návrhu přemýšleli vzdělání zástupcové naší autonomie v okresních i místních školních radách.

Školní galerie umělecká. Politický úřad v Žamberku položil letos základ k umělecké školní galerii v Kyšperku, věnovav 125 reprodukcí obrazů, darovaných jednak od pražských uměleckých sdružení, jednak od soukromých příznivců anebo pořízených z jich peněžitých příspěvků. Ve věnovací listině ze dne 5. června 1903 vyslovuje se přání, aby galerie byla aspoň dvakrát měsíčně v neděli nebo ve svátek přístupna bezplatně i dospělým. Spořitelna pokročilého tohoto městečka uvolila se každoročně značnějšími obnosy na udržování a rozšiřování galerie přispívati. Kyšperk jest tudíž asi první českou obcí, kde v tomto směru učiněn pokus opustiti půdu theorie a přistoupiti k činu ve příčině tak často přetřásané důležité otázky výchovy mládeže a lidu vůbec. Pro měšťanské školy v Žamberku, kde však dosud není místa pro zvláštní galerii, připravuje okresní hejtmanství též sbírku obrazů. Jest si přát, aby tyto pokusy se zdařily a i jinde opakovány byly.

Mezinárodní výstava „Dětský Svět“ chystá se v Petrohradě. Na ní má býti předveden úplný obraz žití dětského od kolébky až po vystoupení ze školy. Má býti expozicí tou ukázána fysická i mravní výchova dítěte, hygiena domácí i školská, oděv, hry, zaměstnání a vyučování dítěte; také umělecké výchově dítěte věnována prý bude tam pozornost.

Školní lékařky žádá dle „Žen. Sv.“ pro všechny školy dívčí dr. Waldschmidt v Charlottenburce článkem v „Německém medicinském týdeníku“. Vykládá jako monstrositu, přivolán-li bývá do škol lékař, by prohlédl žákyňe co do tělesné jich soustavy a prisuzuje budoucím lékařským školním nejen prohlídku dívek, ale i vyučování hygieně. Dle rozvrhu jeho učily by zdravotvědě, hygieně výchovy, ošetřování nemocných, počátkům anthropologie a chemii kuchyňské.

*) To nejsou „klerikální“ učitelé, kteří na fary s prosbami chodí. O tom by mohli nejlépe mluvit dpp. faráři! V Kojetíně přišel na faru učitel, známý velký pokrokař, a chtěl farské hospodyni políbit ruku. Sama pravila: „Byla bych jej s chutí liskla!“ — Možná, že pak za několik dní na učitelské schůzi bouřil proti „klerikálům“!

České školství ve Vídni. Na valné hromadě Skolského spolku „Komenský“ ve Vídni přednesena byla důkladná zpráva o činnosti. Příjmů měl „Komenský“ 51.659 K 95 h, vypání 49.906 K 38 h. Členů: 18 čestných, 179 zakládajících, 335 činných, 190 přispívajících,* odbory čítají 588 členů, celkem 1311 členů. „Komenský“ vydržuje v X. okresu ob. 7třídní školu s 832 dětmi (433 děvčat a 399 hochů), opatrovny: v X. okr. (60 dětí) a v III. (45), školy jazyka českého: v III. okresu (66 dětí), v V. (49), v IX. (84) a v X. okresu (40 dětí).

Zájem učitelstva středních škol o školy obecné. Všeobecně se u nás ví, že učitelstvo našich vysokých a středních škol, — mimo čestné jednotlivce — nejeví hrubě zájmu o školstvo obecné. Sdružení učitelstva obecných, středních a vysokých škol jest u nás věcí daleké ještě budoucnosti. Jinak ve Francouzsku. V zemi té může se podkládati za znamení, že vědeckí učitelé víc a více nabývají zájmu o školy obecné, událost následující: Učitelé středního vyučování (les professeurs des lycées et collèges) snesli se na svém šestém kongresu, pozývati učitele obecných škol ke společným shromážděním, aby se s nimi radili o společných otázkách. Za otázky takové poznačeny nejdříve následující: vyučování po školní povinnosti: metody vyučování elementárního a středního; rozhovory o přivádění nových žáků lycejím a kolejím; tvoření společných místních jednot a větších svazův. *Rozhledy.*

Dobrodinec školy. Jeden z největších básníků dnešních, veliký Björnson, obdržel od svých sourodáků k osmdesátým narozeninám darem 21.000 K, jež věnoval obec. školství.

Ještě vděčnost nevymřela! V jisté vesnici v Brandenburku působil dlouhá léta učitel, s láskou a věností konaje nesnadné dílo vyučovatelské, čímž získal si lásky obce a uznání školních úřadů. Když zemřel, dostala vdova nepatrnou pensi. Nouze její dojala zastupitelstvo obecní tak, že se usneslo vděčnost za služby učitelovy projevit i vdově. Tak se stalo, že obecní výbor se usnesl: „Uznávajíc dlouholeté věrné služby, jež zemřelý učitel naší obci prokázal, dovolujeme vdově X, aby doživotně bezplatně užívala místa v zadní části chrámu (pod věží).“ — Druhá událost sběhla se před krátkým časem v obci, kde učitel spravoval hřbitov a zvláště poukazoval na něm bezplatná místa pro chudé. Když za tuto činnost žádal malou odměnu, usnesl se kostelní výbor takto: „Učiteli i jeho manželce poskytujeme za správu hřbitova — po jednom bezplatném místě na hřbitově!“

Literární oznamovatel.

Z nakladatelství J. Otty v Praze:

Učebnice fyzikálního zeměpisu. Napsal Archibald Geikie. České vydání upravil Vlad. Jos. Procházka. 77 obrazů v textu a 14 map. (Posudek v některém z příštích čísel.)

Škola českého jazyka. Mluvnice, pravopis a sloh pro školy obecné a měšťanské. Přispěním Adolfa Heyduka a Františka V. Autraty upravil Arnošt Říha.

Německá mluvnice a čítanka pro školy obecné. Sepsal Arnošt Říha. S 38 obrazci. Stupeň II. a III.

Z nakladatelství Bursíka a Kohouta:

Měřičtví pro I. a II. třídu měšť. škol dívčích. Sestavil Ant. Veselý.

K protinožcům, dílo Jos. Kořenského, vykazuje sešit 18., kde dočítáme se dalších zajímavostí z novozelandského národohospodářství, biologie, geologie, historických památek a mravů maorských vedle různých příhod a dojmů čilého cestopisce našeho za pobytu jeho v městech Christchurchu a Welingtonu. Množství ilustrací v textu zdařile provedených s barevnou přílohou „Chrámové tance v šintchých božích jamajských“ poslouží vydatně ku zvýšení ceny knihy. Cena sešitu 60 hal. Předplácí se jakkoli, na každý počet sešitů. Odebíratí lze v každém knihkupectví, jakož i v nakladatelství J. Otty v Praze, Karlovo nám. 34.

Nová země na severu. Výprava kapitána Otty Sverdrupa k severní točně. Vydaný právě sešit 18. tohoto cestopisu líčí poutavě v kapitolách: Hledání zmizelých a letní cesty a úrodnost, další události Sverdrupovy výpravy v letních měsících roku 1902. Vypravování plné zajímavostí doplňuje několik ilustrací a dvě přílohy: Partie z Havnefjordu a „Fosheims-Baby“. Jižní mys. Sešit tohoto díla prodává se za 60 hal. (30 kr.) Odebíratí lze u každého knihkupce anebo v nakladatelství J. Otty v Praze, Karlovo nám. 3. — Filiálka: Videň I. Glückgasse 3.

Causeries francaises, jediný náš besedník francouzský pro české čtenáře, započal právě II. ročník za redakce Jos. Kubína, c. k. profesora v Jičíně. Jak z prvního čísla patrně, jest namnoze zdokonalen a valně rozšířen. Výběr četby zábavné i lehce poučné vyhovuje zcela účelu svému, hojně drobnosti svižného obsahu upoutají čtenáře, jemuž je práce usnadněna četnými výklady slovními i věcnými. Také části mluvnickou a překlady pamatováno na to, aby ti, kdo studiem francouzštiny se obírají, pohodlně vědomosti své prohlubovali. I jest si jen přát, aby důležitý podnik tento, jehož výborné poslání již všeobecně uznáno bylo u nás i v zemích bratrských, dodělal se rozšíření co největšího. Jen tak může i na dále mnohý a platný prospěch z něho kynouti. Vychází měsíčně nákladem Kábátníka a spol. v Jičíně. Stojí ročně 3 K, číslo za 30 h. Prvý ročník jest dosud na skladě a stojí 2 K.

Časové úvahy. Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám. Redaktor: Th. dr. František Reyl. Roč. VII. č. 10. K a t a k o m b y. Napsal Jan Bělina. Majitel a vydavatel Politické družstvo tiskové v Hradci Králové.

Duchovní knihovna. Ročník XIII., číslo 2. Budova katolické církve. Napsal P. Ondřej Hamerle. Přeložil Štěpán Fischer, c. k. rada vrchního soudu. Sešit druhý. Cena 1 K 20 h.

Jsou-li pravdivými námitky proti zázrakům Krista Pána činěné. Otisk přednášek, které vypracoval prof. universitní a doktor filosofie Eugen Kadeřávek podle své „Obrany základů církve katolické“, konal v universitní extensi roku 1901 a uveřejnil v „Růži Dominikánské“ roku 1902. Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba v Praze.

„Vychovatelské Listy“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K

Redaktor Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede Hedv. Rubrová, učitelka v Brně, na Petrově č. 1.

— Pouze administraci posílá se předplatné. —

Nákladem Katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Príspevky se honorují.

Inserty účtují se levně.

Tiskem Ferd. Navrátila v Ivančicích.